22. 12. 2009

ID: 59594

Vzájemné plnění a rozsudek pro uznání

Není-li v žalobním petitu (jímž je soud vázán) vyjádřena vzájemná podmíněnost vrácení vzájemného plnění, dříve si poskytnutého žalobcem a žalovaným, a není-li z žalobních tvrzení zároveň zřejmé, že k vrácení plnění již došlo, nejsou splněny podmínky pro postup soudu podle § 114b o. s. ř.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 23 Cdo 2632/2009, ze dne 17.9.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně I. P. P. s.r.o., zastoupené Mgr. P. Ř., advokátem, proti žalované A. P. S. s.r.o., zastoupené Mgr. J. K., advokátem, o zaplacení 490 000 Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 3 Cm 143/2006, o dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 27. ledna 2009, č.j. 12 Cmo 249/2008-110, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. ledna 2009, č.j. 12 Cmo 249/2008-110, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. února 2008, č.j. 3 Cm 143/2006-86, se zrušují a věc se vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobkyně se domáhá vůči žalované vrácení kupní ceny po odstoupení žalobkyně od kupní smlouvy uzavřené mezi žalobkyní, jako kupující, a žalovanou, jako prodávající dne 29.4.2003, když žalovaná řádně neopravila vadu vyskytnuvší se na zakoupeném automobilu.

Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 27. ledna 2009, č.j. 12 Cmo 249/2008-110, potvrdil rozsudek pro uznání Městského soudu v Praze ze dne 6. února 2008, č.j. 3 Cm 143/2006-86, kterým bylo žalované uloženo zaplatit žalobkyni částku 490 000 Kč a rozhodnuto o náhradě nákladů řízení; zároveň rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Odvolací soud se ztotožnil se soudem prvního stupně, že jsou naplněny předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání podle § 153a odst. 3 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.), nereagovala-li žalovaná včas na výzvu podle § 114b odst. 1 o. s. ř. k vyjádření se k žalobě. Oba soudy dospěly k závěru, že ve smyslu § 114b odst. 5 o. s. ř. nastala fikce uznání nároku, který je proti žalované žalobou uplatňován.

Odvolací soud neuznal námitku žalované, že jejímu právnímu zástupci bránil vážný důvod vyjádřit se k žalobě, když usnesení s výzvou, aby se žalovaná v třicetidenní lhůtě vyjádřila k podané žalobě, bylo doručeno žalované 9.10.2007, avšak vyjádřila se až podáním ze dne 16.11.2007, doručeným soudu dne 21.11.2007, v němž zdůvodnila opožděné vyjádření vážnou zdravotní indispozicí právního zástupce, doložené lékařskou zprávu ze dne 24.10.2007 o ambulantním nemocničním ošetření právního zástupce. Odvolací soud se ztotožnil se soudem prvního stupně, že právní zástupce žalované mohl minimálně telefonicky či prostřednictvím datové sítě a prostřednictvím své kanceláře sdělit soudu důvod bránící podání vyjádření včas, když z lékařské zprávy vyplynulo, že nebyl ani hospitalizován.

Pokud žalovaná v odvolání tvrdila, že v žalobě nebyl zohledněn majetkový prospěch žalobkyně spočívající v užívání automobilu, odvolací soud dovodil, že se jedná o samostatný nárok, který není smluvním plněním podle kupní smlouvy, od které žalobkyně odstoupila, a že je na žalované, aby se tohoto nároku vzniklého z důvodu užívání automobilu bez právního důvodu po odstoupení od

smlouvy domáhala.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. s tím, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam spočívající v nepřiměřeném rozšiřování okruhu případů, v nichž bez bližšího zkoumání důvodnosti je vydán rozsudek pro uznání podle § 153a odst. 1 a 3 o. s. ř. v návaznosti na § 114b odst. 1 a 5 o. s. ř. Dovolatelka má za to, že soud nemohl bez dalšího dokazování a jen na základě vlastní úvahy dospět k závěru, zda pro právního zástupce bylo či nebylo možné podat včas vyjádření k žalobě, a jen na základě vlastní úvahy v tomto směru dospět k závěru, že nastala fikce uznání závazku, aniž by si okolnosti zdravotního stavu právního zástupce dále zjišťoval.

Dovolatelka se dále domnívá, že soud mylně aplikoval ustanovení § 58 odst. 1 o. s. ř., upravující podmínky prominutí zmeškání lhůty na lhůtu stanovenou soudem podle § 114b odst. 1 o. s. ř. Poukazuje na to, že lhůta uložená usnesením k podání vyjádření k žalobě je podle § 114b o. s. ř. lhůtou soudcovskou a není podle dovolatelky možný postup podle § 58 odst. 1 o. s. ř., jak nesprávně učinil soud prvního stupně, když konstatoval, že žalovaná nepožádala o prominutí zmeškání lhůty k vyjádření se k žalobě. Odvolací soud pak nesprávnou aplikaci § 58 o. s. ř. soudem prvního stupně podle dovolatelky pominul.

Dovolatelka navrhla, aby rozsudek odvolacího soudu i soudu prvního stupně byl zrušen a požaduje vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 10a zákona o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. k tomu oprávněnou osobou (žalovanou) řádně zastoupenou advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), se zabýval nejdříve otázkou, zda je dovolání v dané věci přípustné.

Podle ustanovení § 236 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Podle § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu,
a) jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé,
b) jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil,
c) jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. v posuzovaném případě dána není, neboť odvolacím soudem nebylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé.

Dovolání není přípustné ani podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., neboť v dané věci soud prvního stupně rozhodl jediným rozsudkem.

Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem. Předpokladem je, že řešení právní otázky mělo pro rozhodnutí o věci určující význam, tedy že nešlo jen o takovou právní otázku, na níž rozsudek odvolacího soudu nebyl z hlediska právního posouzení věci založen. Zásadní právní význam má rozsudek odvolacího

soudu současně pouze tehdy, jestliže v něm řešená právní otázka má zásadní význam nejen pro rozhodnutí v posuzované věci, ale z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (pro jejich judikaturu), přičemž se musí jednat o takovou právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud řešena nebo která je dovolacím soudem rozhodována rozdílně. Závěr o tom, zda dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, dovolací soud činí předběžně; zvláštní rozhodnutí o tom nevydává.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má. Z toho, že přípustnost dovolání je ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. spjata se závěrem o zásadním významu rozhodnutí po právní stránce, vyplývá, že také dovolací přezkum se otevírá zásadně pro posouzení otázek právních, navíc otázek zásadního právního významu, jiné otázky, zejména posouzení správnosti či úplnosti skutkových zjištění (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.), přípustnost dovolání neumožňují.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné, neboť právní otázka byla v napadeném rozhodnutí odvolacího soudu posouzena v rozporu s právními předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání podle § 153a o. s. ř.

V ustanovení § 153a odst. 1 o. s. ř. je stanoveno, že pokud žalovaný uzná v průběhu soudního řízení nárok nebo základ nároku, který je proti němu žalobou uplatňován, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání. Uzná-li žalovaný nárok proti němu žalobou uplatněný jen zčásti, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání, jen navrhne-li to žalobce. Podle § 153a odst. 2 o. s. ř. rozsudek pro uznání nelze vydat ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2 o. s. ř.). Podle § 153a odst. 3 o. s. ř. rozsudkem pro uznání rozhodne soud také tehdy, má-li se za to, že žalovaný nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznal (§ 114b odst. 5 o. s. ř.).

Podle § 114b odst. 1 o. s. ř. vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, může předseda senátu, s výjimkou věcí, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2 o. s. ř.), a věcí uvedených v § 120 odst. 2 o. s. ř., místo výzvy podle § 114a písm. a) o. s. ř., nebo nebylo-li takové výzvě řádně a včas vyhověno, žalovanému usnesením uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení. K podání vyjádření určí lhůtu (§ 114b odst. 2 o. s. ř.), která nesmí být kratší než třicet dnů od doručení usnesení. Ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. stanoví, že pokud se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst. 3 o. s. ř.) musí být poučen.

Usnesení s výzvou podle § 114b o. s. ř. je institutem přípravy jednání před soudem prvního stupně, v jejímž rámci soud nejprve zkoumá, zda žaloba nemá vady, které brání pokračovat v řízení, zda jsou v ní vylíčeny všechny rozhodující skutečnosti, a zjišťuje, zda jsou splněny podmínky řízení. K výzvě podle § 114b odst. 1 o. s. ř. přistoupí tehdy, je-li třeba v rámci přípravy jednání zjistit stanovisko žalovaného a nelze ponechat jenom na jeho vůli, zda se vyjádří či nikoli (tj. vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu). Uvedený postup je vyloučen, jak již výše uvedeno, jde-li o věc, ve které nelze ve smyslu § 99 odst. 1 a 2 o. s. ř. uzavřít a schválit smír (a tedy vydat rozsudek pro uznání) a věc uvedenou v § 120 odst. 2 o. s. ř. Jestliže již na základě samotných skutkových tvrzení obsažených v žalobě je zjevné, že žalobou požadovanému nároku nelze vyhovět, nejsou splněny předpoklady, aby žalovaný byl usnesením podle § 114b o. s. ř. vyzván k vyjádření. Není-li postup soudu při vydání usnesení v souladu se zákonem, nemůže dojít k fikci uznání nároku uplatněného v žalobě a nelze ani rozhodnout rozsudkem pro uznání ve smyslu § 153a odst. 3 o. s. ř. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu

ze dne 5.5.2004, sp. zn. 33 Odo 220/2004).

Podle § 99 odst. 1 a 2 o. s. ř. připouští-li to povaha věci, mohou účastníci skončit řízení soudním smírem. O smír se má soud vždy pokusit. Soud rozhodne o tom, zda smír schvaluje; neschválí jej, je-li v rozporu s právními předpisy. V takovém případě soud po právní moci usnesení pokračuje v řízení. Protože smír je dvoustranným úkonem účastníků řízení, který má základ v hmotném právu, je smír v rozporu s právními předpisy mimo jiné i tehdy, příčí-li se kogentním ustanovením zákona nebo obchází-li je.

V posuzovaném případě uplatnila žalobkyně proti žalované žalobou nárok na vrácení kupní ceny po odstoupení od smlouvy. Důsledkem odstoupení od smlouvy je ve smyslu § 351 odst. 2 obch. zák. povinnost účastníků smlouvy vrátit si plnění poskytnuté druhou smluvní stranou. Je nutno konstatovat, že toto ustanovení hmotného práva váže povinnost plnění jednoho z účastníků na povinnost druhého z nich. Za takové situace se pak žádný z účastníků nemůže svého nároku úspěšně domáhat, jestliže žalobní návrh sám nebo ve spojení se vzájemným návrhem žalovaného neumožňuje soudu, aby tuto vzájemnou vázanost restituční povinnosti (tzv. synallagma) mohl vyjádřit ve výroku svého rozsudku, aniž by tak překročil návrh (srov. R 26/1975 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5.5.2004, sp. zn. 33 Odo 220/2004), které jsou použitelné i v obchodně závazkových vztazích, kde platí obdobná právní úprava v § 351 odst. 2 obch. zák.

V dané věci z žalobních tvrzení vyplývá, že si účastníci na základě uzavřené kupní smlouvy, od níž žalobkyně, jako kupující odstoupila, poskytli navzájem plnění. Není-li v žalobním petitu (jímž je soud vázán) vyjádřena vzájemná podmíněnost vrácení tohoto plnění, a není-li z žalobních tvrzení zároveň zřejmé, že k vrácení plnění ze strany žalobkyně již došlo, nebyly splněny podmínky pro postup soudu podle § 114b o. s. ř., neboť by soud nemohl schválit smír ve znění žalobního petitu pro rozpor s právními předpisy (konkrétně v posuzovaní věci s § 351 odst. 2 obch. zák.); žalobkyní naformulovaný petit žaloby totiž neváže požadované plnění (vrácení kupní ceny žalovaným) na povinnost žalobkyně k odpovídajícímu plnění (vrácení automobilu).

Jestliže žalobkyně tvrdí, že automobil dala do úschovy advokáta, nejedná se o splnění závazku vydat automobil žalované, ale o zajišťovací institut. Nebyl-li tedy závazek žalobkyně – vrácení plnění, představující vrácení automobilu žalované, splněn (splněn by byl jen uložením do soudní úschovy), bylo třeba, aby žalobní petit vyjadřoval synallagma, vzájemné plnění ze zrušené smlouvy, jako jeden z předpokladů pro vydání rozsudku pro uznání.

V dané věci bylo rozhodnuto rozsudkem pro uznání vydaným podle § 153a odst. 3 o. s. ř., ačkoliv z vyložených důvodů nemohla nastat fikce uznání nároku uplatněného žalobou. Za této situace napadený rozsudek odvolacího soudu, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen, spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Rozhodnutí odvolacího soudu není tedy vydáno po právu, byl-li potvrzen rozsudek soudu prvního stupně pro uznání, jestliže pro jeho vydání podle § 153a o. s. ř. nebyly naplněny hmotněprávní předpoklady.

Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. zrušil; jelikož důvody, pro které byl rozsudek odvolacího soudu zrušen, platí i pro rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i rozsudek soudu prvního stupně, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Plat
- Podnájem bytu (exkluzivně pro předplatitele)
- Pojištění (exkluzivně pro předplatitele)
- Předkupní právo (exkluzivně pro předplatitele)
- Restituce (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitel (exkluzivně pro předplatitele)
- Odporová žaloba
- Autonomie vůle (exkluzivně pro předplatitele)
- Správní žaloba a trestní rozsudek
- Střídavá péče (exkluzivně pro předplatitele)
- Styk dítěte s rodičem (exkluzivně pro předplatitele)